

Uchwała z dnia 28 listopada 1997 r.
III ZP 33/97

Przewodniczący SSN: Maria Tyszel (sprawozdawca), Sędziowie SN: Zbigniew Myszka, Stefania Szymańska.

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Prokuratury Krajowej Piotra Wiśniewskiego, w sprawie z wniosku Komornika Sądu Rejonowego III Rewiru w B. i Komornika Sądu Rejonowego IV Rewiru w B. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w B. o składkę ubezpieczeniową, po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym dnia 28 listopada 1997 r. zagadnienia prawnego przekazanego przez Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku postanowieniem z dnia 14 sierpnia 1997 r. [...] do rozstrzygnięcia w trybie art. 390 KPC.

Czy wypłacone nagrody pracownikom Komornika Sądu Rejonowego z ryczałtu kancelaryjnego pobieranego zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 24 kwietnia 1991 r. w sprawie taksy za czynności komorników (Dz. U. Nr 62 poz. 264) z okazji Dnia Kobiet (8.III.), 3 maja, 15 sierpnia, 11 listopada, Bożego Narodzenia, Wielkanocy i Nowego Roku są nagrodami okolicznościowymi o jakich mowa w § 7 ust. 1 pkt. 7 rozporządzenia Rady Ministrów z 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Dz. U. z 1993 r. nr 68 poz. 330 ze zm.) w brzmieniu przed zmianą rozporządzenia Rady Ministrów z 25 lutego 1997 r. (Dz. U. nr 20 poz. 107) ?

p o d j ą ł następującą uchwałę:

Nagrody wypłacone pracownikom komornika z części ryczałtu kancelaryjnego, o którym stanowi przepis § 47 ust. 2 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 1990 r. w sprawie szczegółowych zasad tworzenia i organizacji kancelarii komorniczych oraz ich systemu finansowo-księgowego (Dz. Urz. Ministerstwa Sprawiedliwości nr 2, poz. 9 ze zmianą w Dz. Urz. Ministerstwa Sprawiedliwości z 1991 r., nr 6, poz. 30) z okazji uroczystych dni ustanowionych przez pracodawcę były nagrodami okolicznościowymi o jakich stanowił przepis § 7 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (jednolity tekst: Dz. U. z 1993 r. Nr 68, poz. 330 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 1997 r.

U z a s a d n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w B. decyzjami z dnia 2 i 7 października 1996 r. zobowiązał komorników Sądu Rejonowego w B. III i IV rewiru do zapłaty, między innymi, nie uiszczonych składek na ubezpieczenie społeczne wraz z odsetkami za zwłokę, po ustaleniu w wyniku przeprowadzonej kontroli, że nie zostały odprowadzone składki od wypłaconych w latach 1992-1996 nagród z okazji : Dnia Kobiet, 1 maja, 15 sierpnia, 11 listopada, Bożego Narodzenia i Nowego Roku. Zdaniem organu rentowego, wypłacone nagrody nie miały charakteru "nagród okolicznościowych wypłacanych w związku z uroczystym dniem", gdyż nie były związane z uroczystym dniem zakładu pracy, zawodem lub związane z uprawnieniami pracowników w sferze praw honorowych i dlatego nie mogły

podlegać wyłączeniu z podstawy wymiaru składek na zasadzie § 7 ust. 1 pkt. 7 rozporządzenia Rady Ministrów z 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne...(jednolity tekst: Dz.U.z 1993 r. Nr 68, poz. 330 ze zm.), zwanego dalej rozporządzeniem.

W odwołaniach od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w B., komornicy Sądu Rejonowego w B. wnosili o zmianę zaskarżonych decyzji i ustalenie, że nie mają obowiązku opłacania składek od nagród okolicznościowych wypłaconych w latach 1992-1993. Odwołujący kwestionowali interpretację przez organ rentowy pojęcia "nagrody okolicznościowej w związku z uroczystym dniem" w rozumieniu § 7 ust. 1 pkt. 7 rozporządzenia. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku wyrokami z 21 maja 1997 r. [...] oraz 25 marca 1997 r. [...] zmienił zaskarżone decyzje ustalając, że komornicy nie są obowiązani do opłacania składek na ubezpieczenie społeczne od nagród wypłaconych z okazji 3 maja i 11 listopada oraz odsetek od nagród wypłaconych z okazji 8 marca 1994 r. i 1995 r. W pozostałym zakresie odwołania zostały oddalone. Z ustaleń obu składów rozpoznających sprawę wynika, że w związku z nieprecyzyjnym i nieokreślonym pojęciem "uroczystego dnia" i "sfery praw honorowych" w § 7 ust. 1 pkt. 7 rozporządzenia - pojęcia te należy interpretować ściśle, co nie oznacza, że należy je ograniczać jedynie do uroczystego dnia zakładu pracy, związanego z zawodem lub uprawnieniami pracowników w sferze praw honorowych. Zdaniem Sądu Wojewódzkiego, w przepisie tym chodzi o dni uroczyste dla całego społeczeństwa, narodu "mające charakter świąt niezwykle podniosłych o ogromnym znaczeniu historycznym". Charakter taki mają jedynie święta 3 maja i 11 listopada i dlatego też nagrody wypłacone z okazji tych dni należy wyłączyć z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. W związku z tym, że poprzednia kontrola ZUS w 1992 r. nie zakwestionowała nieopłacenia składek od wypłat nagród z okazji Dnia Kobiet - zdaniem Sądu - bezpodstawne jest obecnie obciążanie wnioskodawcy odsetkami za zwłokę w opłaceniu składek z tytułu tych wypłat.

W pozostałej części, zdaniem obu składów orzekających, odwołania podlegały oddaleniu jako, że pozostałe święta, z okazji których były wypłacane nagrody, mimo że są obchodzone przez większość społeczeństwa, nie mają aż tak podniosłego charakteru i dlatego nie można ich zaliczyć do "uroczystych dni" w rozumieniu § 7 ust. 1 pkt 7 powołanego rozporządzenia.

Od powyższych wyroków apelację złożyły obie strony wnosząc o ich zmianę w części dla nich niekorzystnej. Zarówno komornicy Sądu Rejonowego, jak i Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w B., zaskarżonym wyrokom zarzucali naruszenie § 7 ust. 1 pkt. 7 powołanego rozporządzenia w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek... poprzez błędną interpretację pojęcia "uroczysty dzień".

Rozpoznając te apelacje Sąd Apelacyjny w Białymstoku stwierdził, że w sprawie powstało zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, przytoczone w sentencji uchwały i dlatego na zasadzie art. 390 § 1 w związku z art. 393 pkt. 5 KPC postanowił przedstawić to zagadnienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

Rozstrzygając przedstawione zagadnienie Sąd Najwyższy wziął pod uwagę co następuje:

Zgodnie z przepisem § 7 ust. 1 omawianego rozporządzenia w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 lipca 1997 r. "podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników stanowi dochód w gotówce i w naturze z tytułu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy" z wyjątkiem, między innymi, "nagród okolicznościowych wypłaconych w związku z uroczystym dniem lub też należących do sfery praw honorowych (pkt 7)". Słusznie podkreślił Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu swego postanowienia, że

przepis ten jest nieprecyzyjny i jego interpretacja mogła nasuwać wiele wątpliwości. Organ rentowy w swej praktyce ograniczył pojęcie "uroczysty dzień" do dnia związanego z danym zakładem pracy lub zawodem. Zdaniem Sądu Apelacyjnego orzekającego w niniejszej sprawie, interpretacja zwężająca nie znajduje podstawy prawnej. W szczególności wypłacane pracownikom świadczenia z okazji uroczystych dni zakładu pracy, jak tradycyjne "barbórkowe", wyłączone były z podstawy wymiaru składek na podstawie § 7 ust. 1 pkt 6 tegoż rozporządzenia. Wprawdzie wyłączenia te wymagały, aby podstawą wypłaty świadczeń były przepisy szczególne (karty branżowe), ale mimo to bezcelowe byłoby w tych dwóch sytuacjach stosować takie same wyłączenia: w pkt 6 wypłaty z okazji uroczystych dni zakładu wynikające z przepisów szczególnych, a w pkt 7 - wypłaty z okazji uroczystych dni zakładu nie wynikające z żadnych przepisów.

Sąd Najwyższy podziela ten pogląd, jak również stanowisko Sądu Apelacyjnego, że "(...) skoro w przedmiotowym przepisie brak jest jakiegokolwiek sprecyzowania "uroczystego dnia" to decyzja w tym przedmiocie została pozostawiona pracodawcom dokonującym wypłat pracownikom. Pracodawcy w ramach samodzielnej gospodarki finansowej uprawnieni byli do decyzji, jakim świadczeniom pracowniczym nadać charakter nagród okolicznościowych w związku z uroczystym dniem. Oczywiście jest, że "uroczysty dzień" nie mógł być zwykłym dniem, ale nic nie stało na przeszkodzie, aby było to święto o charakterze państwowym (3 maja, 11 listopada, 15 sierpnia) międzynarodowym (8 marca), czy też większe święta religijne (Boże Narodzenie, Nowy Rok, Wielkanoc)".

Prawidłowo też Sąd Apelacyjny uznał, że sporne nagrody, określone jako nagrody z okazji "uroczystego dnia", były wypłacane z 20 procentowej części ryczałtu kancelaryjnego, która - zgodnie z przepisem § 47 ust. 2 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 września 1991 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie szczególnych zasad tworzenia i organizacji kancelarii komorniczych oraz ich systemu finansowo-księgowego (Dz. Urz. Min. Sprawiedliwości Nr 6, poz. 30) - nie wymaga udokumentowania poniesionych wydatków. Płace personelu kancelarii komornika oraz składki na ubezpieczenie społeczne należne od wynagrodzeń pracowników w myśl § 41 ust. 1 powołanego zarządzenia, komornik pokrywa ze środków finansowych do wysokości 80% ryczałtu kancelaryjnego i ta część wydatków musi być udokumentowana.

Sąd Najwyższy podziela pogląd Sądu Apelacyjnego, że w okresie przed zmianą przepisu § 7 rozporządzenia, dokonaną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 25 lutego 1997 r. (Dz. U. Nr 20, poz. 107), która weszła w życie z dniem 1 lipca 1997 r., nie było przeszkód prawnych, by komornicy - jako pracodawcy samodzielnie uznawali za "uroczyste dni" w rozumieniu przepisu § 7 pkt 7 ust. 1 rozporządzenia, dni nie związane z zakładem pracy lub zawodem, lecz będące świętami państwowymi, międzynarodowymi lub religijnymi. Podkreślić należy, że oficjalnie obchodzone "uroczyste dni" nie obejmowały ogółu pracowników, lecz tylko niektóre branże i zawody. Praktyka stosowana przez organy rentowe, że nagrody wypłacane w związku z uroczystym dniem nie są wliczane do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne tylko wówczas, gdy są to dni związane z zakładem pracy lub zawodem, prowadziła więc do dyskryminacji znacznej części pracowników. Takiej interpretacji przepisu, sprzecznej z konstytucyjną zasadą równości wobec prawa wszystkich obywateli, Sąd Najwyższy nie akceptuje.

Skład orzekający w niniejszej sprawie uważa, że skoro przepis omawianego § 7 ust. 1 pkt 7, ani też żaden inny przepis rozporządzenia, nie określiły zasad przyznawania nagród okolicznościowych, ani nie wprowadziły zakazu wypłacenia ich według uznania pracodawcy, to takie nagrody przyznane przez pracodawcę i wypłacone z funduszu przeznaczonego na inne cele niż wynagrodzenia pracowników i składki na ich ubezpieczenie podlegają - stosownie do tego przepisu - wyłączeniu z podstawy składek na ubezpieczenie społeczne pracowników.

Sąd Najwyższy zauważa, że podjęta w niniejszej sprawie uchwała jest kontynuacją wykładni przepisu § 7 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia dokonanej, w innym nieco aspekcie, w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 1995 r., II UZP 4/95 (OSNAPiUS 1995 Nr 23 poz. 293), powołanej w uzasadnieniu przedstawionego zagadnienia oraz w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 października 1997 r., II UKN 283/97 (dotychczas niepublikowanego).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy podjął uchwałę jak w sentencji.

=====